

Archeologienota Schelle - Koekoekstraat

David Vanhee

Bornem
2019

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: David Vanhee

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2019/12.807/118

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken	7
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	9
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	9
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	17
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	22
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	24
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	25
3	Samenvatting	26
4	Bibliografie	27
4.1	Publicaties	27
4.2	Websites	27
5	Bijlagen	28
5.1	Archeologische periodes	28

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2019I45

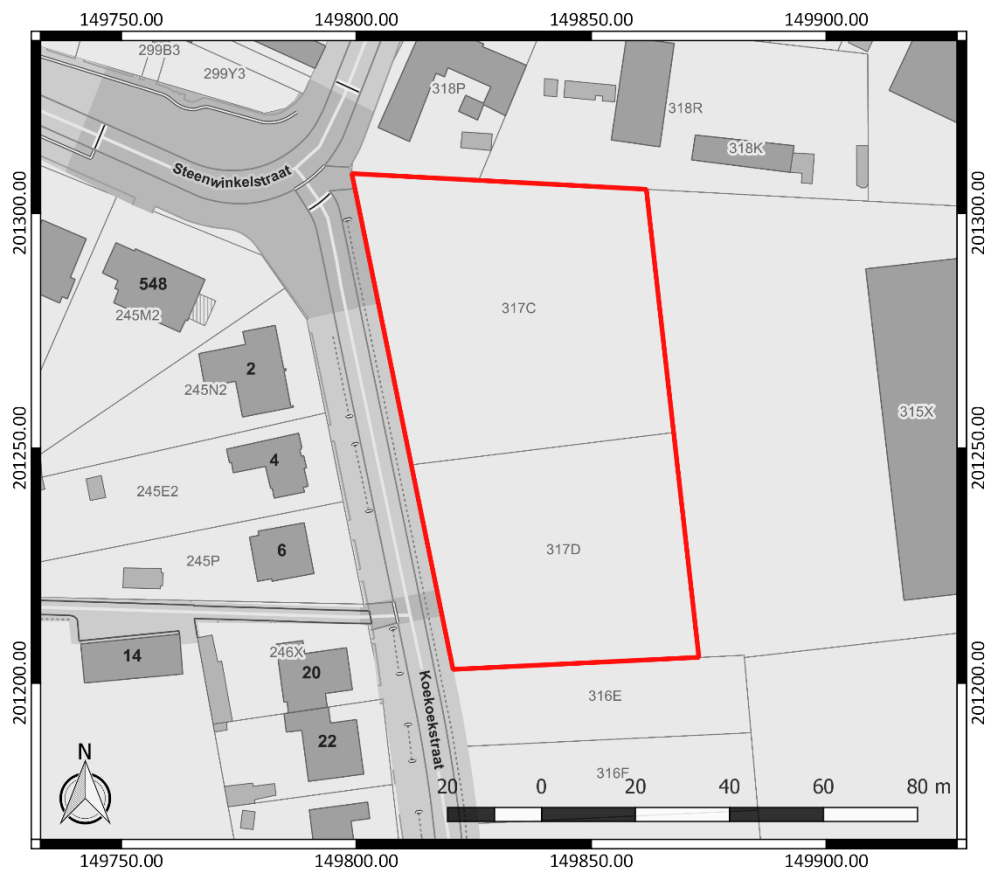
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Schelle, Schelle, Koekoekstraat, Koekoekstraat

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 149799 201308
- 149850 201301
- 149870 201206
- 149821 201203

Kadastraal plan:

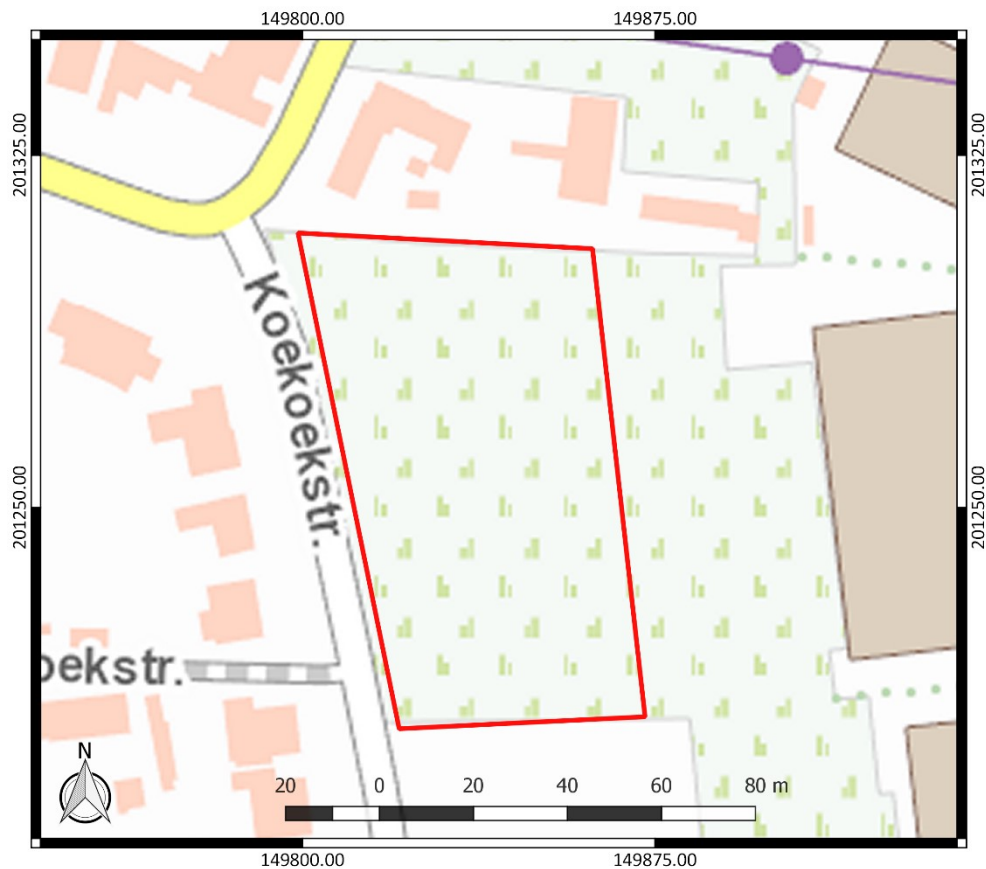

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Schelle, Afdeling 1, sectie C, nummers 317c en 317d.

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4977 m².

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 16/09/2019 – 18/09/2019

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

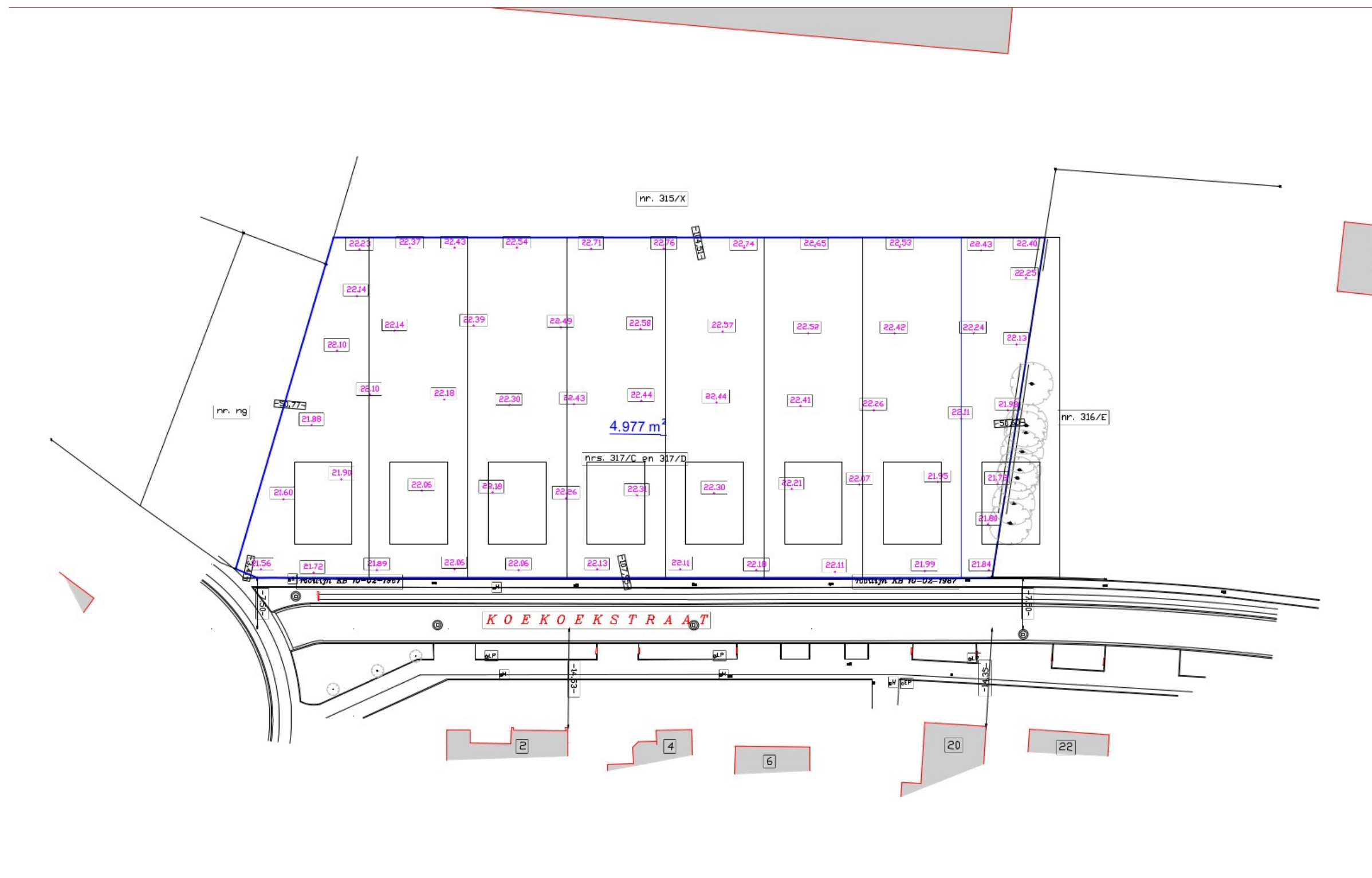
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: Er zijn geen randvoorwaarden.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt een kleine verkaveling met 8 eengezinswoningen gerealiseerd (Figuur 3), langs een bestaande weg. Nutsleidingen worden aangelegd langs de wegeis. De aanleg van woningen en bijhorende omgevingsaanleg betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderde worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de woningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast.

Figuur 3: Ontwerpplan

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

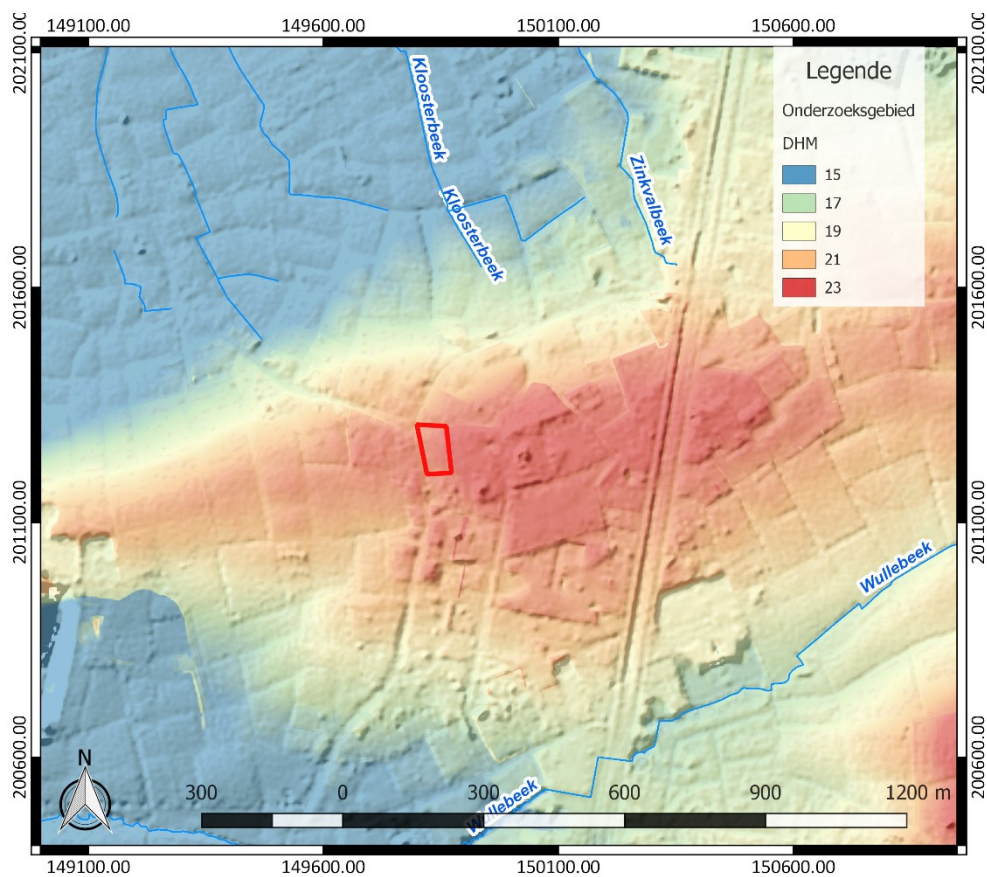
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied ligt op ca. 2,3 km ten oosten van het centrum van Schelle. Het wordt begrensd door de Koekoekstraat in het westen (Figuur 4). De andere grenzen worden gevormd door naburige percelen. Het volledige terrein is voor een groot deel in gebruik als grasland. Het gewestplan deelt de zone in als een woongebied met landelijk karakter. In het oosten ligt een bufferzone die de buffer vormt met de zone voor ambachtelijke bedrijven en kmo's.

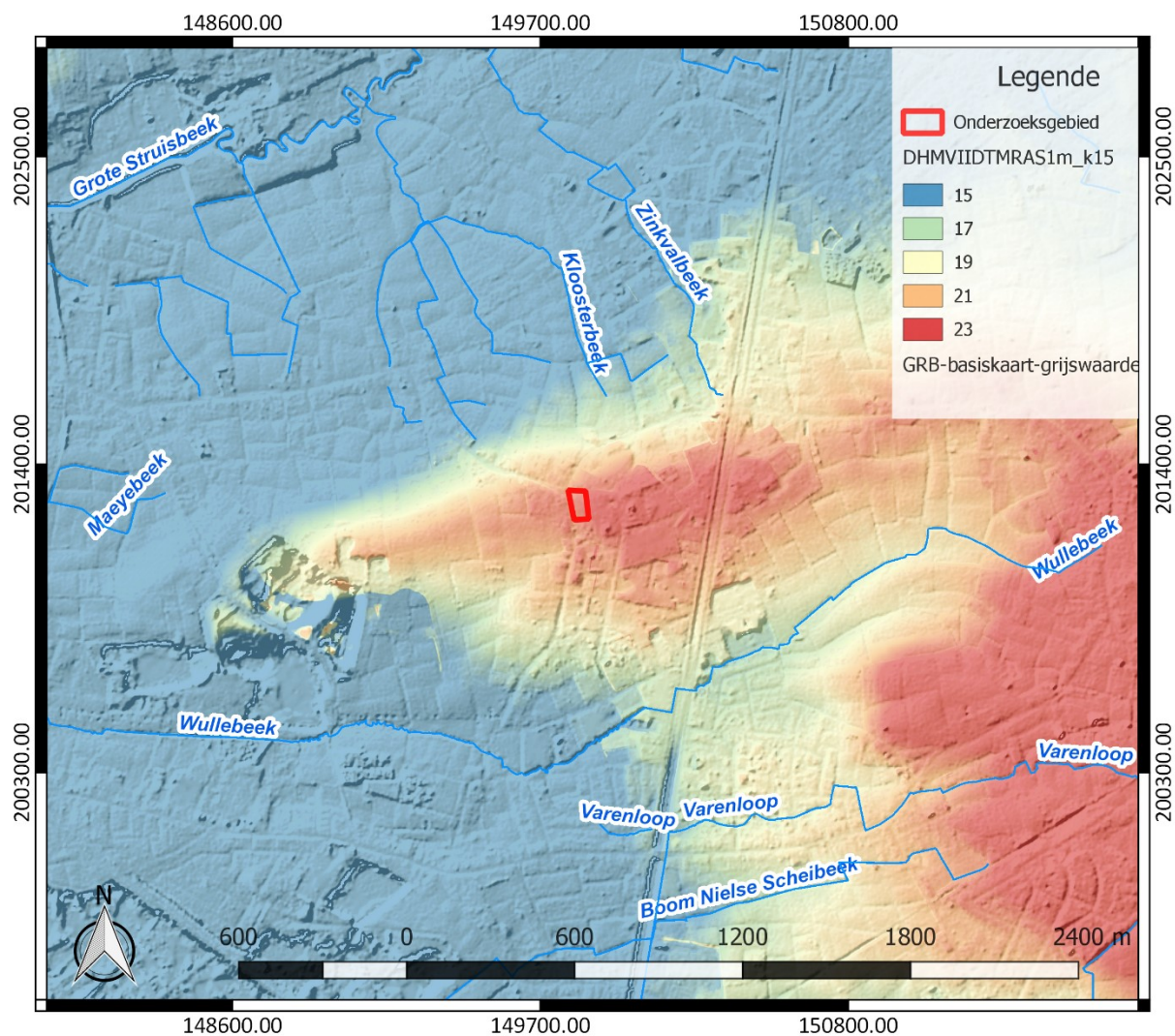
Hydrografisch behoort het onderzoeksgebied tot het Beneden-Scheldebekken (Figuur 6). Schelle zelf ligt nabij de monding van de Rupel (ten zuiden) in de Schelde (ten westen). Naast deze stroom en rivier is de meest opvallende waterloop in de buurt de Wullebeek, die ten zuiden van het onderzoeksgebied loopt. Deze mondt verder uit in de Rupel. In het noorden lopen verder nog de Zinkvalbeek en de Kloosterbeek, die via de Grote struisbeek en de Benedenvliet in de Schelde uitmonden (Figuur 6).

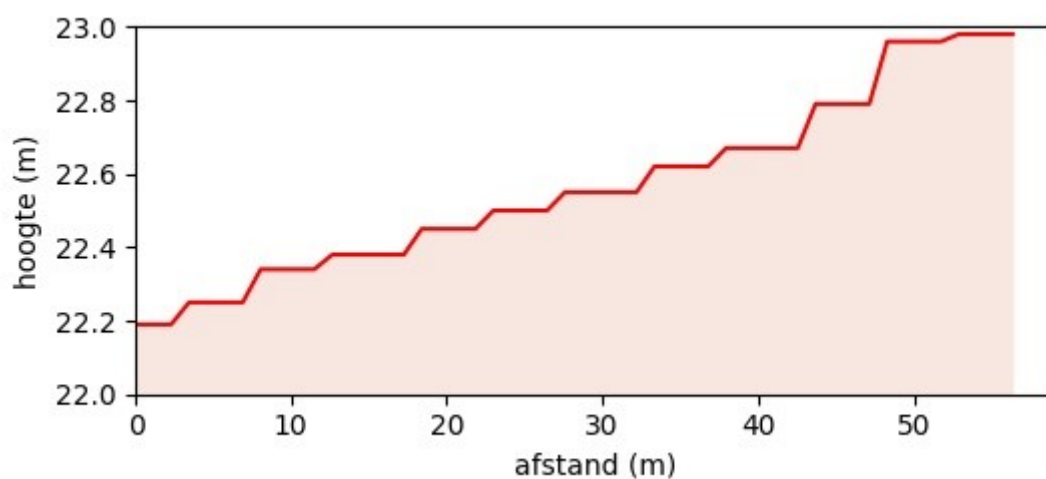
Figuur 4: Luchtfoto van 2018 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 5: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

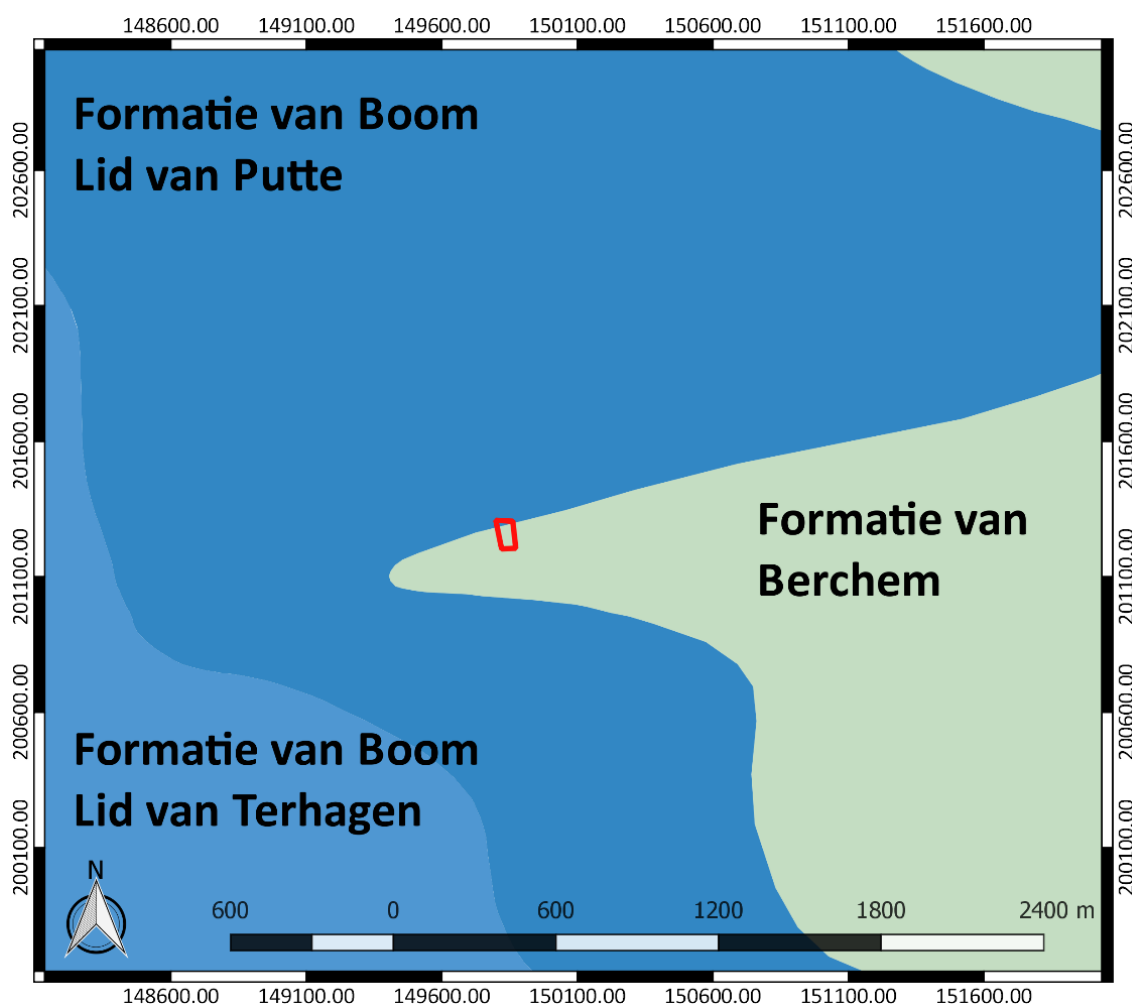

Figuur 6: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II,

Figuur 7: Hoogteverloop van west naar oost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch behoort Schelle tot een gebied dat gedomineerd wordt door de Boomse Cuesta. Deze topografisch hooggelegen rug bevindt zich ten zuiden van Antwerpen en heeft een steile zuidelijke tot zuidoostelijke en westelijke flank, die respectievelijk door de Rupel en de Schelde afgebakend worden. De noordelijke tot noordoostelijke flank is zwakhellend. Morfologisch wordt de cuesta bepaald door de Boomse klei uit het tertiair substraat. De Boomse cuesta haalt hoogtes tot 31 m TAW ten oosten van Reet. In het westen volgt het cuestafront de loop van de Rupel op een hoogte van circa 10 tot 15 m tot aan de lijn Niel-Schelle, waar er een abrupte overgang is naar de vlakke polders van het mondingsgebied van de Rupel. In noordelijke richting daalt de rug in het doorbraakdal van Hoboken tot een hoogte van 15 tot 20 m en verdwijnt ten noorden van Hoboken. Door een intensieve ontginning van klei op de zuidelijke flank van de cuesta langs de Rupel en in het doorbraakdal van Hoboken langs de Schelde is de oorspronkelijke topografie er in sterke mate verlaagd.³ Het onderzoeksgebied zelf ligt, met hoogtes van 22,30 m tot net 23 m TAW (Figuur 7), relatief hoog en kent een lichte helling van west naar oost.

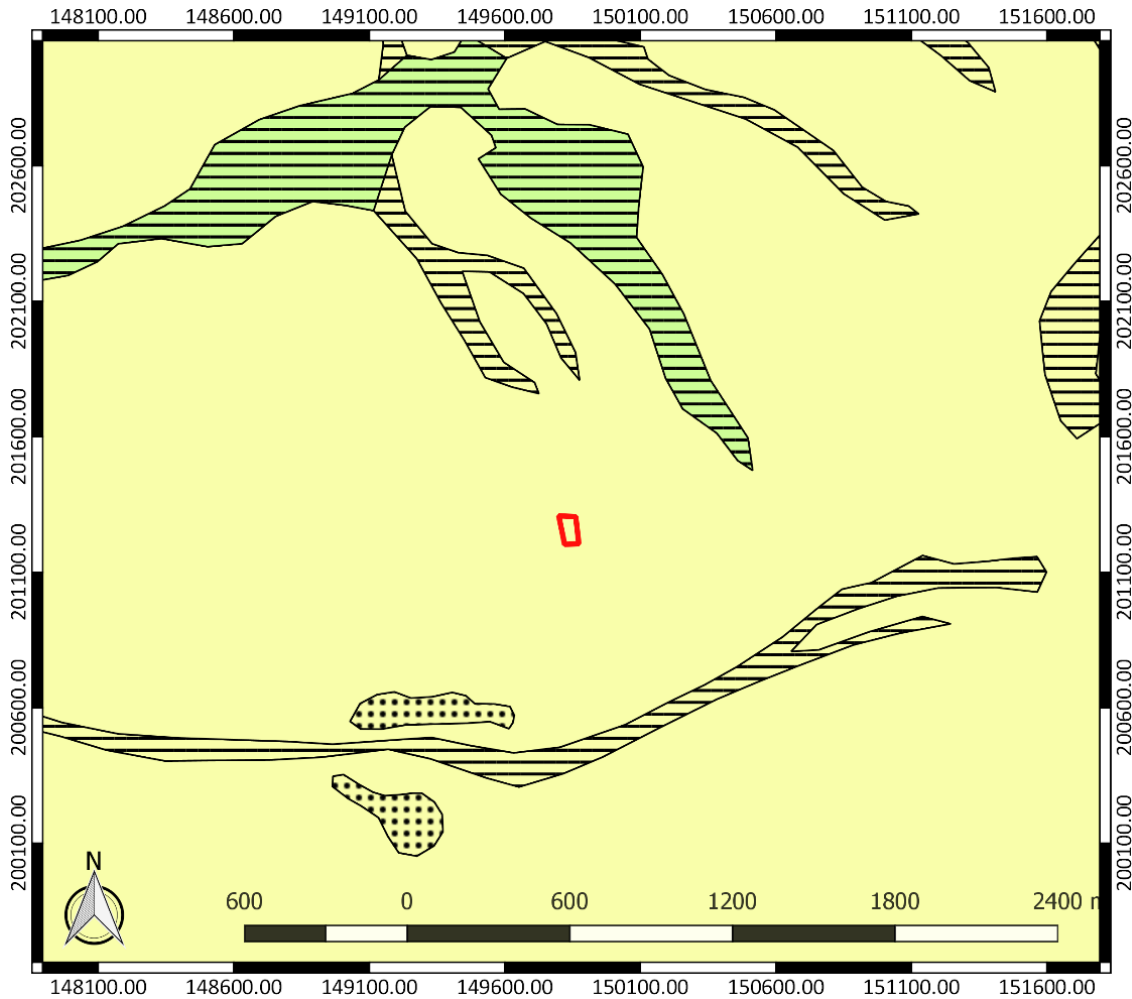
Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 8) bestaat uit de Formatie van Berchem. Dit wordt gekenmerkt door donkergroen tot zwart zand, dat sterk glauconiethoudend is met plaatselijk schelpen. Onderaan is ze kleihoudend. Het meest noordelijke deel van het

³ Adams *et al.* 2002, 7

onderzoeksgebied ligt net in of op de grens met de Formatie van Boom, meer bepaald het Lid van Putte. Dat karakteriseert zich door zwartgrijze klei, die silthoudend is, met veel organisch materiaal.⁴

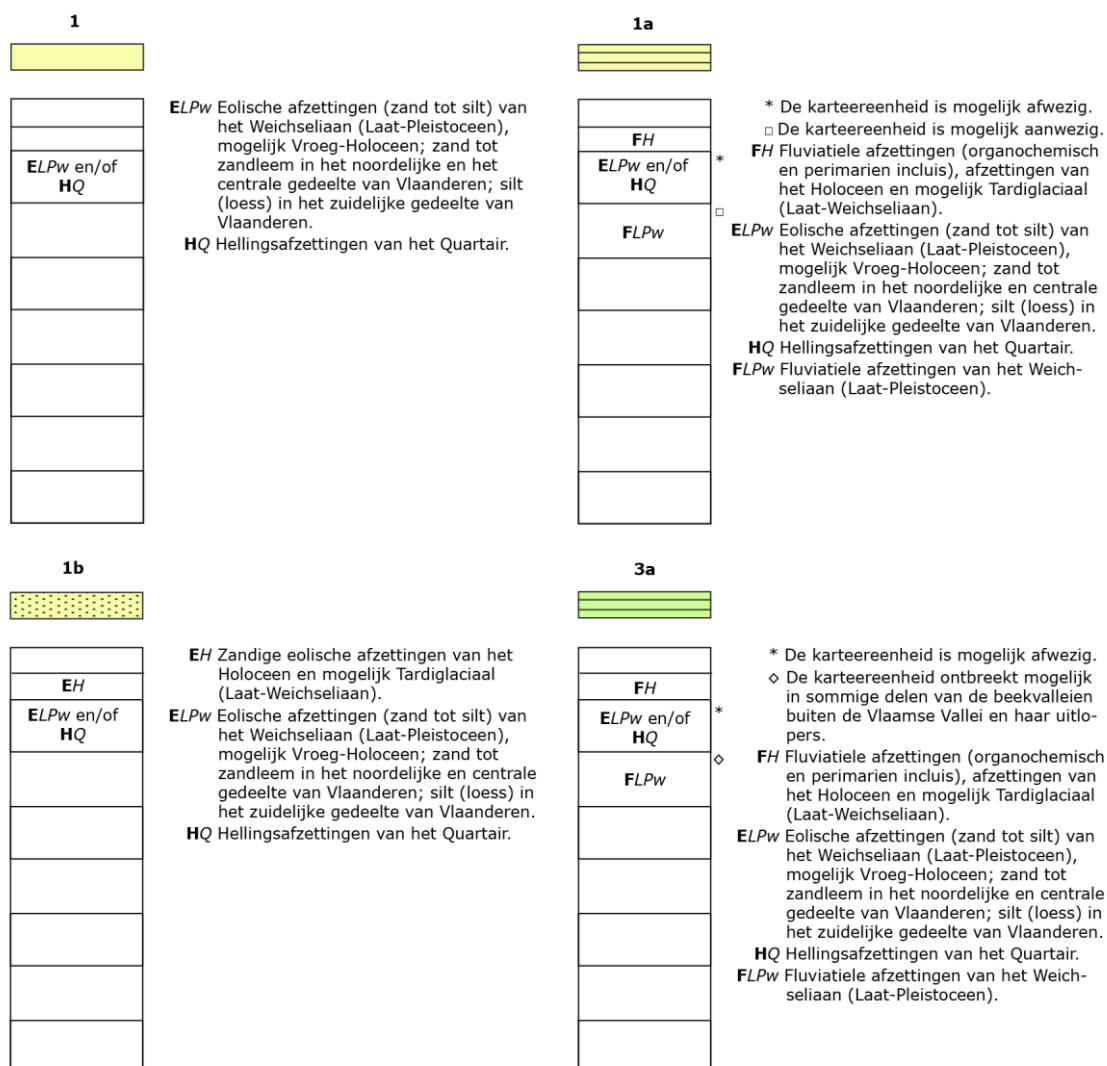
De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁵ Ten noorden en ten zuiden zijn gearceerd op de kaart waterlopen aangegeven, waar zowel oudere als jongere fluviale afzettingen kunnen voorkomen.

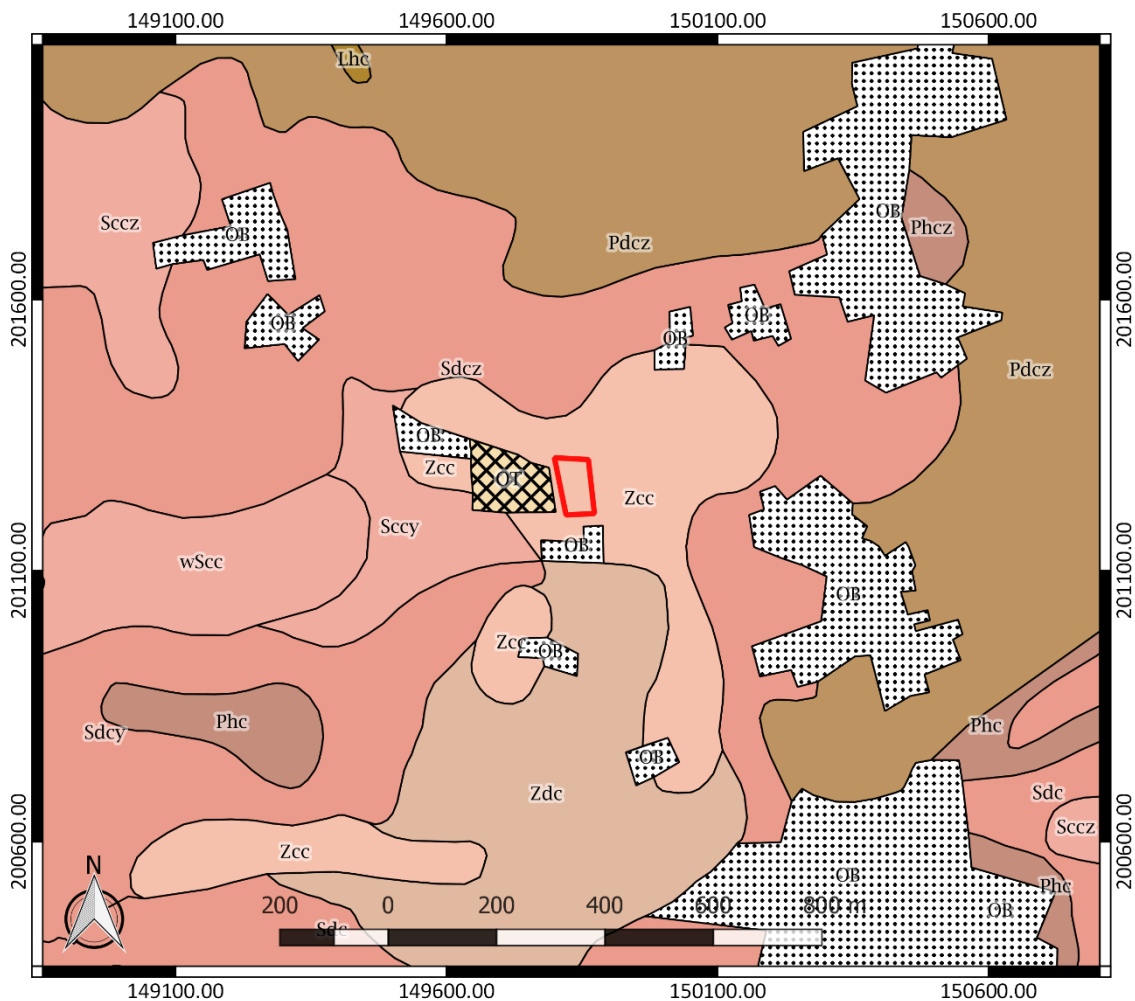
Figuur 9: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

Figuur 10: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

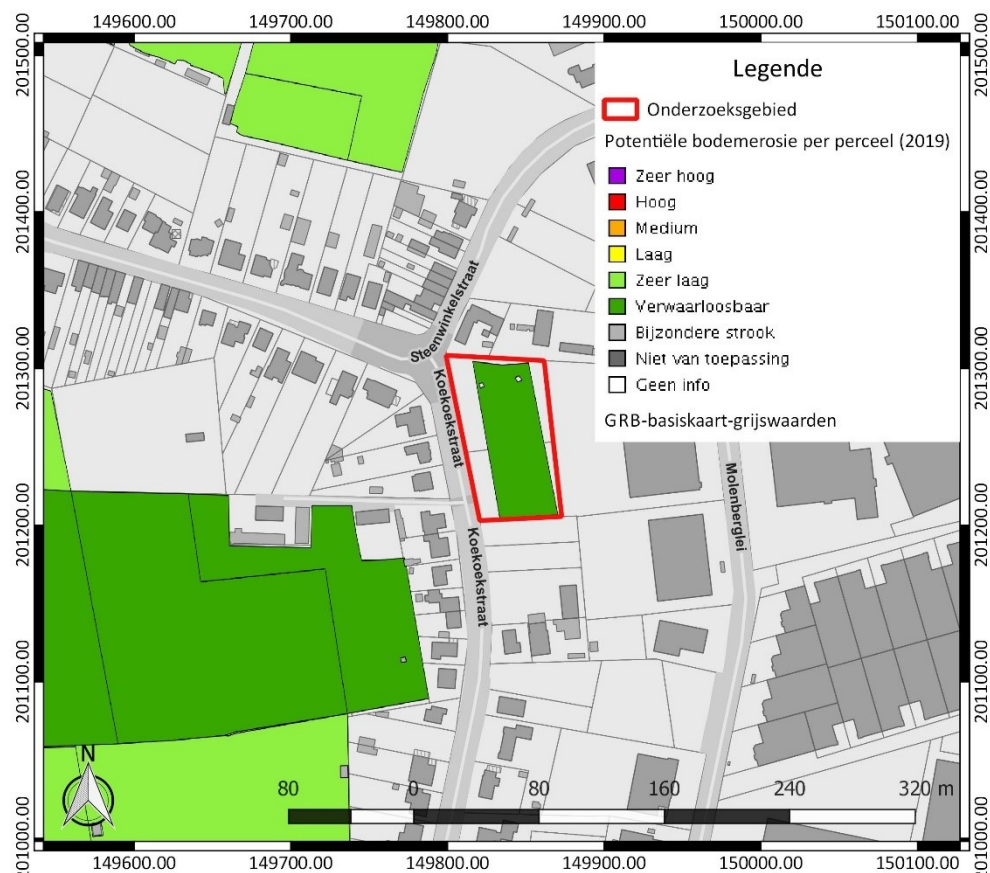
Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Volgens de bodemkaart (Figuur 11) wordt het onderzoeksgebied gekenmerkt door een matig droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (ZCC). Ten noorden en ten oosten zijn het volgens de bodemkaart eerder matig natte lemig zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Sdcz) en nog wat verder naar het noorden is een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Pdcz) aangegeven. Meer naar het zuiden zijn de bodems volgens de bodemkaart eerder een matig natte zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Zdc) en een matig natte lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Sdcy). Ten westen is er nog een zone met sterk vergraven gronden (OT) aangegeven, maar wat de oorzaak daarvan is, is niet duidelijk.

Het onderzoeksgebied is volgens de bodemgebruikskaat (Figuur 12) in gebruik als akker (geel) en als grasland (lichtgroen). Een recente luchtfoto (Figuur 4) geeft aan dat het onderzoeksgebied volledig in gebruik is als grasland. Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar (Figuur 13).

Figuur 12: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 13: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Schelle maakte deel uit van het Land van Mechelen dat toebehoorde aan de familie Berthout en van 1462 tot 1505 aan de hertogen van Brabant. Op lokaal vlak waren achtereenvolgens heren van Schelle de families Sanders (13de tot 15de eeuw), van Berchem (16de eeuw), Garnier (vierde kwart van de 16de eeuw), Clarisse (eerste kwart van de 17de eeuw), Suys (17de eeuw). Gansacker (17de tot midden 18de eeuw), Libotton (18de eeuw) en P. van Brouckhoven, graaf van Bergeyck (18de eeuw). De parochie gaat minstens terug tot de 12de eeuw en was oorspronkelijk afhankelijk van de kerk van Kontich en zo van de abdij van Lobbes, in 1147 van het kapittel van Mechelen. Bij de oprichting van het bisdom Antwerpen werd Schelle bij de dekenij Lier gevoegd. Vanaf 1837 werd ze toegevoegd aan de dekenij Kontich. Schelle werd geteisterd door brand in 1487 en door oorlogstroebelen gedurende de tweede helft van de 16de, de 17de en de 18de eeuw. Schelle heeft nog steeds het landelijk karakter behouden. De dorpskern ligt in het noorden van de gemeente en wordt gedomineerd door de elektriciteitscentrale nabij de monding van de Rupel.⁶

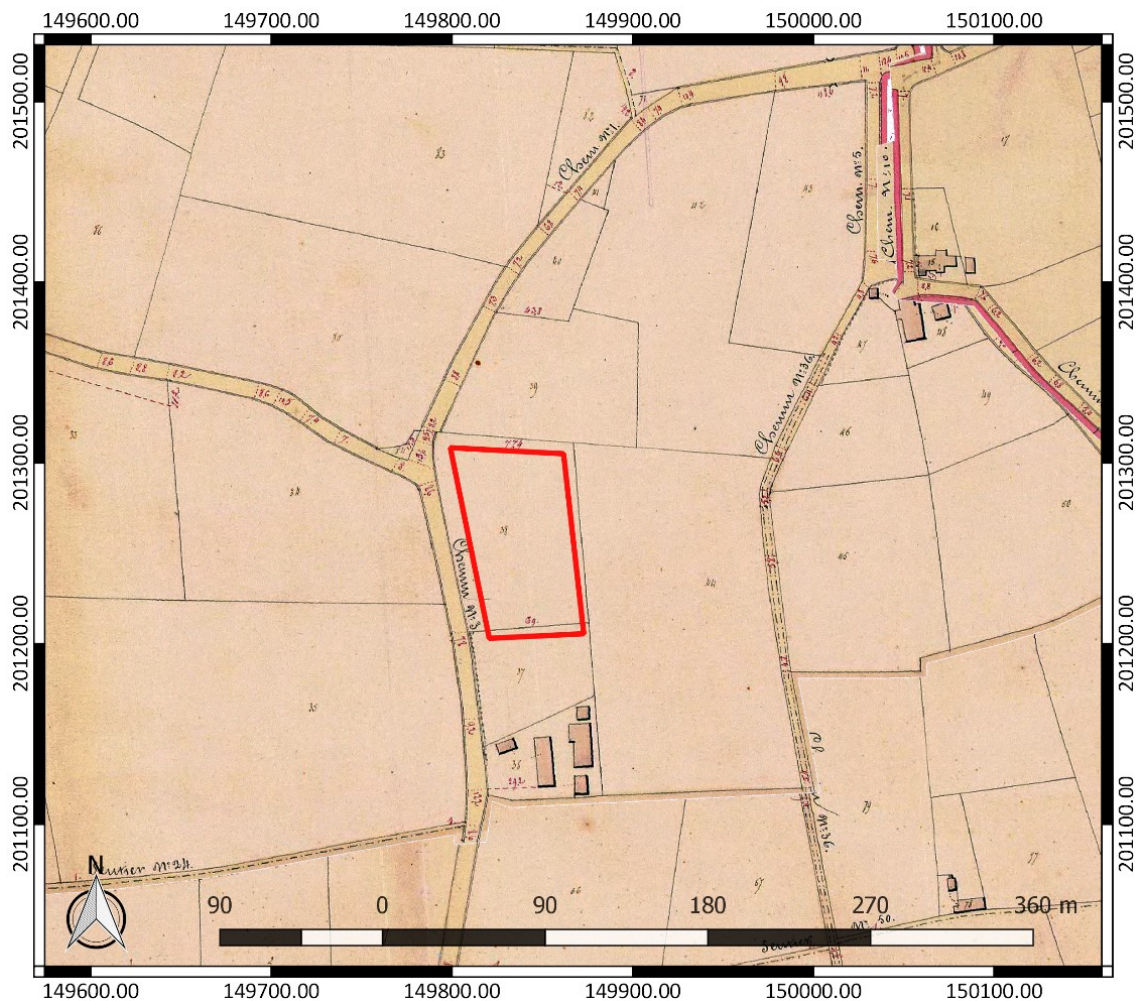
Figuur 14: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Het terrein is in gebruik als akker en/of weiland en ligt bij een kruispunt van wegen, die momenteel de namen Steenwinkelstraat en Koekoekstraat dragen. De historische kaarten lijken dit te bevestigen. Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Historische stadskern van Herentals [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140033> (Geraadpleegd op 04-07-2019)

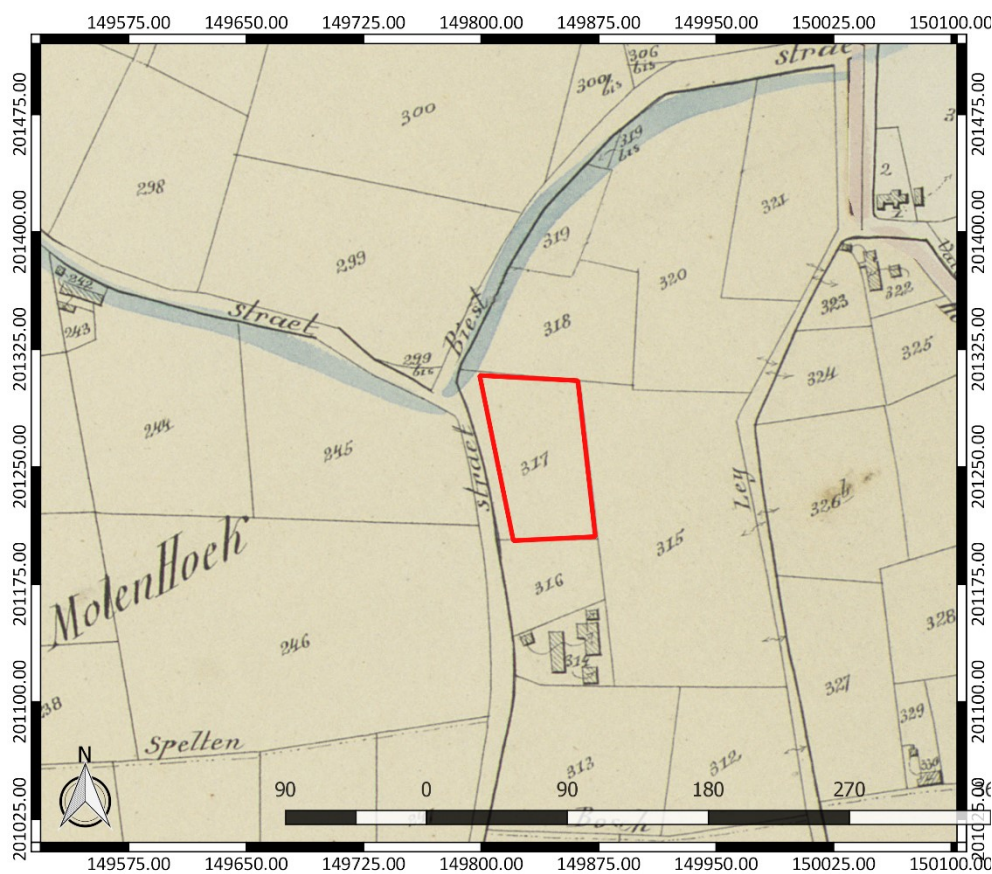
de Ferraris (1771-1778), is de situatie echter onduidelijk (Figuur 14). Daar is te zien dat het onderzoeksgebied ten westen van de weg ligt en dat deze weg de oostelijke grens van het perceel vormt. Vergelijking met andere kaarten doet vermoeden dat er een afwijking ontstaan is bij het georefereren van de Ferrariskaart, waardoor het terrein meer naar het noordoosten toe moet gesitueerd worden. Dat terrein is ingekleurd als tuinzone en als akkerland. Ten zuiden staat een gebouw, vermoedelijk een hoeve.

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is eveneens geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland. Ten zuiden is een gebouwencomplex aanwezig. De Steenwinkelstraat en Koekoekstraat zijn respectievelijk benoemd als Chemin nr. 1 en 3. (Figuur 15Figuur 15).

Figuur 15: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardige situatie weer (Figuur 16Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.). De huidige Koekoekstraat heet er Molenbergstraat. Het toponiem Molenhoek staat ten westen van het onderzoeksterrein aangeduid op de kaart. Voor het kruispunt met de Koekoekstraat heet de Steenwinkelstraat Hollestraet. Na het kruispunt verandert de naam naar Bieststraet, een naam die in het huidige stratenpatroon van Schelle nog steeds voorkomt in het verlengde van de Steenwinkelstraat als Bist.

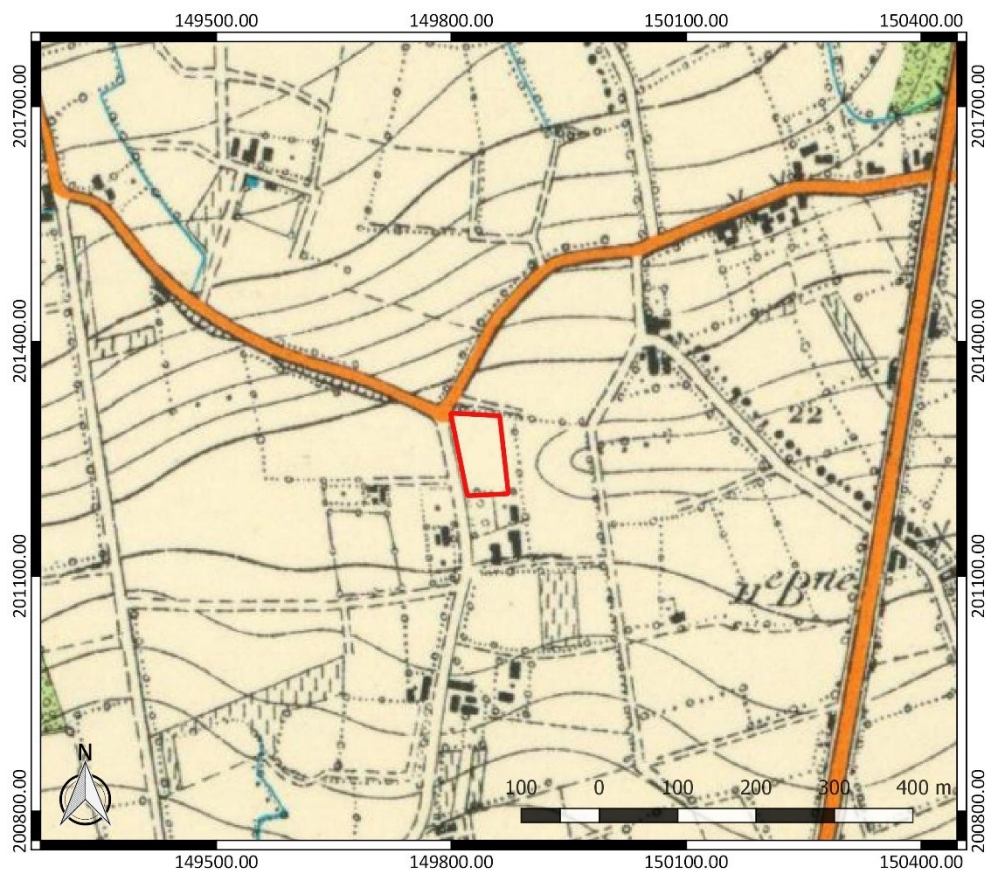

Figuur 16: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

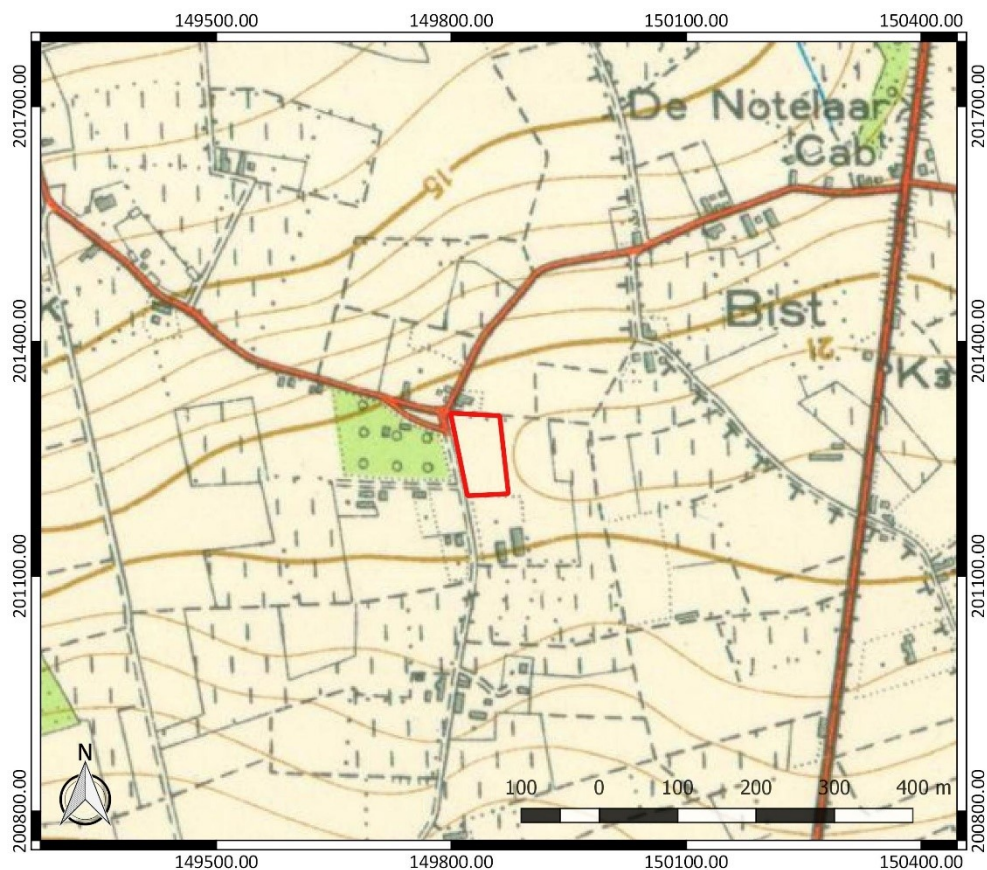
De volgende bron, voorhanden voor het onderzoeksgebied, zijn de topografische kaarten uit 1914-1922 (Figuur 17) en 1947 (Figuur 18). Die geven het onderzoeksgebied nog steeds weer als een onbebouwd terrein. Het is nog steeds een vrij landelijk gebied met weinig bewoning in de buurt. Heel duidelijk op deze kaarten is het traject van de A12. Deze Boomsesteenweg werd goedgekeurd onder de Oostenrijkse keizerin Maria-Theresia op 22 september 1763 en was ca. 10 jaar later aangelegd als een steenweg tussen Antwerpen en Boom. In de jaren '30 van de vorige eeuw zou deze steenweg aansluiting vinden op de 'Koninklijke as' die in het laatste kwart van de 19de eeuw een verbinding vormde tussen het Kasteel van Laken en de Koninklijke Plantentuin van Meise. Deze as tussen Antwerpen en Brussel zou langzaam transformeren naar een autoweg. Momenteel is de A12 een drukke verbinding tussen Antwerpen en Brussel met een sterke aantrekkingskracht voor industrie en retail.⁷

Een luchtfoto uit 1971 toont geen bebouwing op het perceel (Figuur 19). Rondom zijn wel meer loten ingenomen door huizen en bedrijven. Dit zal nog verder toenemen door de aantrekkingskracht van de A12, zoals duidelijk op de luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 20) en op de meest recente luchtfoto (Figuur 4).

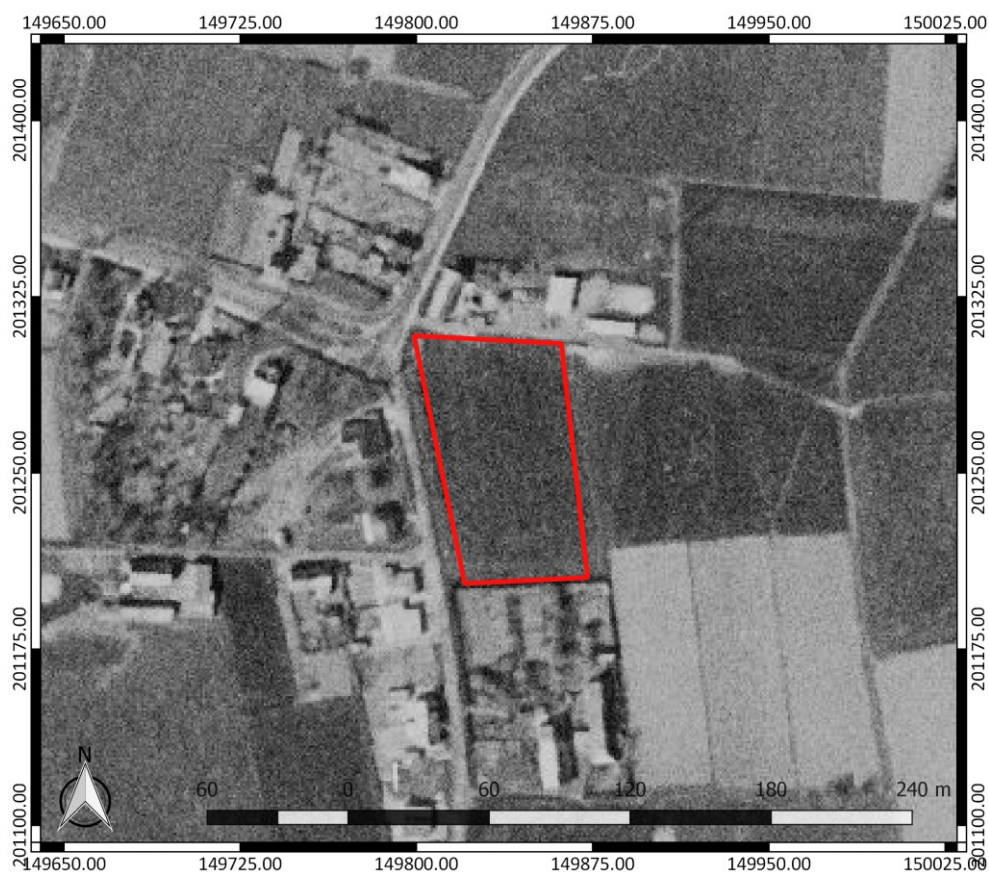
⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/2464> (geraadpleegd op 17 september 2019)

Figuur 17: Topografische kaart uit 1914-1922 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 18: Topografische kaart uit 1947 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

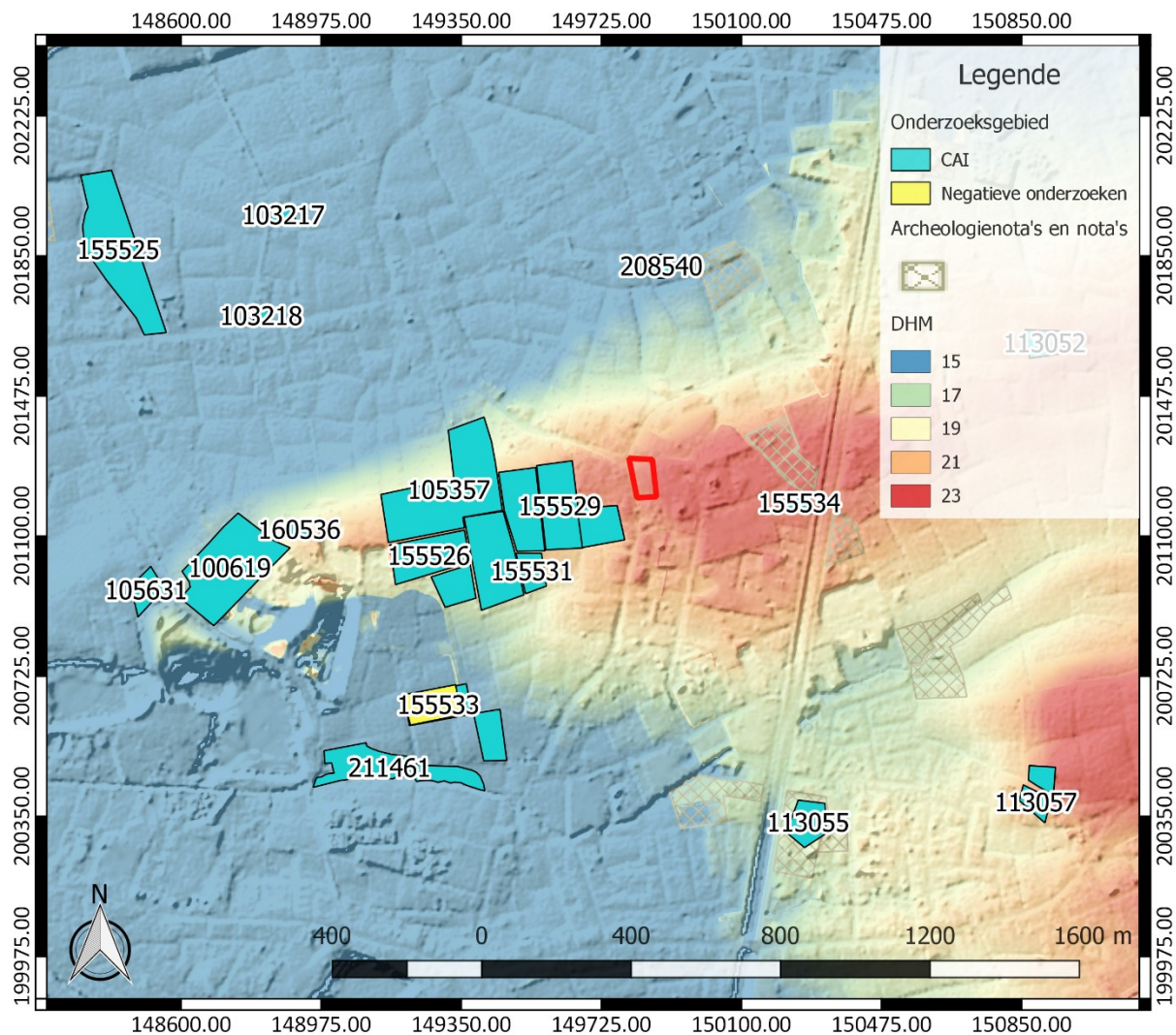
Figuur 19: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de directe omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 21). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 21: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DTM 5

Ten zuiden en vlakbij het onderzoeksgebied ligt een hoeve die opgenomen is in de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed (ID 14076) sinds 29 maart 2019.⁸ De meest nabijgelegen archeologische locaties (CAI ID 155528, CAI ID 155529, CAI ID 155530, CAI ID 155531, CAI ID 150352, CAI ID 155527, CAI ID 155526, CAI ID 155537) bevinden zich ten westen van het onderzoeksgebied, op Speltenvelden, waar veldprospecties zijn uitgevoerd. Al deze vondsten zijn echter onbepaald van datering, met uitzondering van CAI ID 150352 waar vondsten uit de Romeinse periode gedaan zijn.⁹

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Langgestrekte hoeve [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/14076> (geraadpleegd op 17 september 2019)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155528, Speltenvelden 6 (Schelle 13), (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155529, Speltenvelden 7 (Schelle 17),

Ook ten oosten van het onderzoeksgebied zijn bij veldprospecties losse vondsten van onbepaalde datering gevonden (CAI ID 155357).¹⁰ Nog verder naar het westen zijn er nog een aantal puntlocaties met losse vondsten. In de Tuinlei – Speltenlei (CAI ID 160536) werd een schuifgewichtje in brons of messing gevonden. Dat dateert in de middeleeuwen, hoewel sommige vorsers het determineren als een gewichtje van een (statera)balans. Het gewicht zou overeenkomen met twee Romeinse uncia.¹¹

De andere locaties liggen al iets verder van het onderzoeksgebied. Ten noorden van het onderzoeksgebied, bij de Zinkvalstraat I, is een klein pijlgewichtbakje met stempel (Antwerps handje) gevonden dat te dateren is tussen de 14de en de 17de eeuw (CAI ID 208540).¹² In diezelfde Zinkvalstraat is nog een archeologienota opgemaakt voor een perceel (ID 4142). Deze noteert een middelmatig tot hoog archeologisch potentieel omwille van de gunstige ligging.¹³ Op het naburige perceel is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (ID 7585). Daarbij werden 34 archeologische sporen aangetroffen, waaronder greppels, kuilen en paalkuilen, verspreid over het terrein. Een aantal van de greppels wordt in de post-middeleeuwen geplaatst. De kuilen en paalkuilen konden niet aan een bepaalde periode toegewezen worden, omwille van het ontbreken van vondstmateriaal.¹⁴ Verder vermelden we nog de alleenstaande hoeve Kloosterhoeve (CAI ID 103218) en het alleenstaand luthof Jezuïetenhof (CAI ID 103217) beide uit de nieuwe tijd en de vondst van losse aardewerkfragmenten van onbepaalde datering bij Kwadehoek (CAI ID 155525).¹⁵

Ten oosten van het onderzoeksgebied aan de Halfstraat (CAI ID 155534) zijn bij veldprospecties vondsten van onbepaalde datering gedaan.¹⁶ Aan diezelfde Aartselaarse Halfstraat (ID 11605) werd ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Daarbij werden greppels en een mogelijke kuil uit de nieuwe tijd en een puinlaag uit de nieuwste tijd aangetroffen. Bij Groothoef, ten zuiden van Halfstraat in Aartselaar, is nog een 18de-eeuwse hoeve vermeld (CAI ID 113057).¹⁷

Ten zuiden van het onderzoeksgebied werd aan de Boomsesteenweg 74 te Aartselaar een bureauonderzoek uitgevoerd (ID 7638). Hier is echter sprake van een ophoging tot 2 m dik, waardoor geen verder vervolgonderzoek geadviseerd werd.¹⁸ Recht tegenover dat perceel werd een

(geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155530, Speltenvelden 8 (Schelle 12), (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155531, Speltenvelden 9 (Schelle 14), (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 150352, Speltenvelden 3 (Schelle 1 en 2), (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155527, Speltenvelden 5 (Schelle 10), (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155526, Speltenvelden 4 (Schelle 3), (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155357, Speltenvelden 1 (Schelle 8), (geraadpleegd op 17 september 2019)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 150352, Speltenvelden 12 (Schelle 4), (geraadpleegd op 17 september 2019)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 160536, Tuinlei - Speltenlei I, (geraadpleegd op 17 september 2019)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 208540, Zinkvalstraat I, (geraadpleegd op 17 september 2019)

¹³ Devroe 2017, 26

¹⁴ Beldé/De Rijck 2018, 70

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103218, Kloosterhoeve, (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103217, Jezuïetenhof, (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155525, Kwadehoek (Schelle 7), (geraadpleegd op 17 september 2019)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155534, Speltenvelden 12 (Schelle 4), (geraadpleegd op 17 september 2019)

¹⁷ Beldé 2019, 2, Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 113057, Groot Hoef, (geraadpleegd op 17 september 2019)

¹⁸ Acke/Bracke 2018, 34, Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 113055, Linterboshoeve, (geraadpleegd op 17 september 2019)

archeologienota opgesteld voor een perceel aan de Aartselaarse Lindenstraat (ID 3693). Binnen dat plangebied ligt *Kasteel Lindenbos*, *Linterboshoeve*, vastgesteld als bouwkundig erfgoed. Dat kasteel is in eclectische stijl opgericht omstreeks 1895. Het domein zou ook nog een hoevecomplex omvatten met twee gebouwen (CAI ID 113055). Hier wordt op basis van de ligging wel verder archeologisch vooronderzoek geadviseerd.¹⁹ Verder is er nog een perceel aan Hillekensweg (CAI ID 155533) waar losse aardewerkvondsten zijn gedaan, die niet gedateerd zijn. Tot slot vermelden we nog een archeologische prospectie bij de Wullebeek (CAI ID 211461) waar ondateerbare grachten, greppels, kuilen en paalsporen gevonden zijn.²⁰

Ten westen en al op enige afstand van het onderzoeksgebied zijn bij veldprospecties (CAI ID 100619, CAI ID 105631) losse vondsten van aardewerk uit de Romeinse tijd aangetroffen. Bij CAI ID 100619 is bij de aanleg van een kleiput ook een waterput uit de Romeinse tijd gevonden.²¹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de Koekoekstraat in het oosten van de gemeente Schelle, in de buurt van de A12 en nabij de grens met Aartselaar. Het volledige terrein is onbebouwd en is in gebruik als grasland. Het onderzoeksgebied is een hooggelegen terrein. Het bevindt zich op een uitloper van de Boomse cuesta . De bodemkaart geeft voor dat deel van het onderzoeksgebied inderdaad opgehoogde gronden aan. Verder bestaat de bodem er uit een matig droge zandbodem. In de buurt bevinden zich matig natte lichte zandleembodems. Deze landschappelijke ligging is op archeologisch gebied gunstig.

Het terrein was op basis van de geraadpleegde historische kaarten vanaf de 18de eeuw voornamelijk in gebruik als akkerland. Er is dus een lage verwachting voor occupaties uit de nieuwste tijd. In de (ruimere) omgeving van het onderzoeksgebied zijn een aantal archeologische vondsten gekend. Het gaat voornamelijk uit losse aardewerkvondsten, die gevonden zijn bij veldprospecties. De meeste zijn niet gedetermineerd of gedateerd. Enkele worden toegewezen aan de Romeinse tijd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kunnen we besluiten dat er een gemiddelde verwachting is naar relevante archeologische resten binnen het onderzoeksgebied. Er is voornamelijk een verwachting naar resten uit de Romeinse tijd, maar momenteel zijn resten uit andere periodes of van een andere aard omwille van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein niet uit te sluiten.

¹⁹ De Cleer 2017, 67-68

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 155533, Speltenvelden 11 (Schelle 6), (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 211461, Wullebeek, (geraadpleegd op 17 september 2019)

²¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100619, Speltenvelden 2, (geraadpleegd op 17 september 2019), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105631, Oude Bosstraat I (Schelle 19), (geraadpleegd op 18 september 2019)

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het onderzoeksgebied worden werken gepland. Op het terrein wordt een verkaveling gerealiseerd (Figuur 3), langs de bestaande weg. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte momenteel nog niet vast. Dit doet ons besluiten dat de geplande werken een bedreiging van het bodemarchief binnen het volledige onderzoeksgebied betekenen.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied een gemiddeld archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het licht oplopend terrein met vrij droge zandgronden. De vondsten in de regio zijn eerder schaars. Het gaat vooral om losse aardewerkvondsten die gevonden zijn bij veldprospecties. De meeste zijn niet gedetermineerd of gedateerd. Enkele worden wel toegewezen aan de Romeinse tijd. De aanwezigheid van een relevante archeologische vindplaats op het terrein is niet uit te sluiten. Gezien de negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is eveneens moeilijk, gezien het terrein in gebruik is als grasland.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van het bodemarchief en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied een gemiddeld archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het licht oplopend terrein met vrij droge zandgronden. De vondsten in de regio zijn eerder schaars. Het gaat vooral om losse aardewerkvondsten die gevonden zijn bij veldprospecties. De meeste zijn niet gedetermineerd of gedateerd. Enkele worden wel toegewezen aan de Romeinse tijd. De aanwezigheid van een relevante archeologische vindplaats op het terrein is niet uit te sluiten. Gezien de negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Acke B./M. Bracke, 2018: *Archeologienota. Aartselaar Boomsesteenweg 74. Verslag van resultaten*. Zelzate (2018.045).

Adams R./S. Vermeire/G. De Moor/P. Jacobs/S. Louwye/T. Polfliet, 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 15 Antwerpen, Gent*.

Beldé, G., 2019: *Evaluatie van het bodemarchief aan de hand van landschappelijke boringen en een proefsleuvenonderzoek langs de Halfstraat te Aartselaar (Prov. Antwerpen). Programma van Maatregelen*, Aartselaar (ABO Archeologische Rapporten 992).

Beldé, G./A. De Rijck, 2018: *Evaluatie van het bodemarchief aan de hand van landschappelijke boringen en een proefsleuvenonderzoek langs de Zinkvalstraat te Aartselaar (Prov. Antwerpen). Nota Verslag van resultaten*, Aartselaar (ABO Archeologische Rapporten 702).

De Cleer S., 2017: *Archeologienota Aartselaar, Lindenboslaan. Verslag van resultaten*. Bassevelde. (BAAC rapport 527).

Devroe A., 2017: *Archeologienota – Verslag van resultaten. Aartselaar – Zinkvalstraat*, Mechelen.

4.2 Websites

Cartesius (2019)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2019)
<https://CAI ID.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2019)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2019)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2019)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2019)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2019)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

